

Lagstadgad undersökning och som regleras i AFS 2019:3

Arbetsgivaren ska anordna medicinska kontroller med bedömning för tjänstbarhetsintyg för de arbetstagare som, enligt en exponeringsbedömning enligt 7 § andra stycket 4 Arbetsmiljöverkets föreskrifter om kvarts – stendamm i arbetsmiljön, kommer att sysselsättas eller sysselsätts i ett arbete

- Där halten respirabelt damm* av kvarts eller kristobalit i luften uppgår till minst halva gränsvärdet, och
- Arbetet pågår under mer än 20 timmar per vecka under sammanlagt minst 3 månader per år.

**Respirabelt damm = de dammpartiklar som kan andas in och är så små att de når längst ner i luftvägarna*

Undersökning skall ske

- Innan arbetstagaren sysselsätts i arbetet
- Återkommande med högst 3 års mellanrum
- Tidigare om det framgår av tjänstbarhetsintyget

Allmänt

Kvarts – kiseldioxid (SiO₂) – är ett av de vanligaste mineralen i jordskorpan och ingår i granit, gnejs och sandsten. Kvartsdamm bildas vid

- Brytning/krossning/hantering av sten
- Bearbetning av betong/tegel/puts/murbruk
- Gjutning med kvartssand inom stålverk/gjuterier
- Sandblästring
- Stenläggning
- Rivningsarbeten
- Bearbetning av mark, till exempel tunneldrivning

Fibrosframkallande damm tas upp i kroppen via

Luftvägarna

Inandning av damm, som innehåller fibrosframkallande partiklar, är den vanligaste exponeringsvägen. Kvartspartiklar, som fastnar i alveolerna, kapslas in i bindväven.

Besvär som kan uppstå

- Kvarts kan orsaka en särskild form av lungfibros – silikos

- Personer med utvecklad silikos har en ökad risk för lungcancer
- Stark misstanke finns om att KOL kan initieras, och även förvärras, vid exponering för kvarts.

Undersökningen omfattar

- Hälsodeklaration
- Läkareundersökning med
 - genomgång av tidigare och nuvarande arbetsförhållanden, med särskild inriktning på exponering för fibrosframkallande- eller annat hälsofarligt damm
 - tidigare och nuvarande sjukdomar, med särskild inriktning på lungsjukdom
 - läkemedelsanvändning och tobaksbruk
- Somatiskt/ kroppsligt status avseende hjärta och lungor
- Spirometri (lungfunktionstest)
- Lungröntgen (se nedan)
- Bedömning om arbetstagaren löper risk för ohälsa i samband med arbete med asbest
- Bedömning avseende samband mellan eventuella besvär och arbetstagarens aktuella arbetssituation

Tillägg

- Kontroll av blodvärde
- Kontroll av blodfetter (kolesterol, HDL, LDL, triglycerider)
- Kontroll av blodsocker

Lungröntgen

Lungröntgen skall ske

- Innan arbetstagaren sysselsätts i arbete
- Efter 9 år, det vill säga i samband med den fjärde läkarundersökningen
- Därefter vart sjätte år, det vill säga i samband med varannan läkarundersökning, om inte övriga undersökningsfynd föranleder tätare kontroller

Målgrupp

- Alla anställda som exponeras för asbest

Syfte

- Minska riskerna för arbetstagare att drabbas av hälsostörningar till följd av asbest

Tjänstbarhetsintyg

Tjänstbarhetsintyg utfärdas för de arbetstagare där en bedömning, som grundas på läkarundersökningen, visar att arbetet i nuläget inte ger ohälsa, eller kan misstänkas ge en ökad risk för ohälsa.

Tjänstbarhetsintyg kan inte utfärdas för

- Arbetstagaren har en diagnos (enligt ICD-10) eller hälsotillstånd, som innebär en ökad risk för fibrosutveckling i lungorna

Återkoppling och tjänstbarhetsintyg

Arbetstagaren

- Information om resultatet av den medicinska kontrollen
- Övrig information och råd som resultatet av den medicinska kontrollen ger anledning till
- Tjänstbarhetsintyg (kopia)

Arbetsgivaren

- Information om eventuella tecken på samband mellan ohälsa, generellt eller individuellt, och faktorer i arbetsmiljön, och om möjligt förslag på åtgärder
- I den mån sekretess eller tystnadsplikt inte hindrar det, få information om bedömning och resultat, i en form som kan användas i det fortsatta systematiska arbetsmiljöarbetet
- Tjänstbarhetsintyg (original)